

Lähes kaikki perinnebiotoopit ovat äärimmäisen uhanalaisia

Perinteisen maatalouden muovaamien niittyjen ja laitumien uhanalaisuus on entisestään lisääntynyt, kun tieto niiden tilasta on tarkentunut. Toisaalta hoidettu ala on kasvanut edelliseen arviointiin verrattuna.

Perinnebiotoopeille on vuosisataisen hoidon myötä kehittynyt omaleimainen ja rikas eliölajisto. Perinnebiotooppien määrä on vähentynyt Suomessa jo 1880-luvulta alkaen, mutta niiden määrän ja laadun kato kiihtyi entisestään vielä sotien jälkeen. Vähentäminen on ollut yli 90 % 1960-luvulta nykypäivään. Myös perinnebiotooppien laatu on merkittävästi heikentynyt.

Suomen uhanalaisimmat elinympäristöt

Kaikki perinnebiotoopit ovat uhanalaisia. Ne jaettiin uhanalaisuusarvioinnissa 12 ryhmään (esim. kedot, tulvaniityt, hakamaat) ja 40 luontotyyppiin (mm. heinäkedot, pienruohotulvaniityt, havupuuhaat). Perinnebiotooppien 40 luontotyypistä peräti 38 arvioitiin koko maassa äärimmäisen uhanalaiseksi (CR). Ainoita hieman vähemmän uhanalaisia tyyppiä ovat heinänummet ja varpunummet, mutta nekin arvioitiin erittäin uhanalaiseksi (EN).

Pienialaisimpien uhanalaisten perinnebiotooppien kokonaisalat maassamme ovat enää alle 100 hehtaaria kutakin. Tällaisia ovat mm. pienruohonummet, kalkkivaikutteiset kalliokedot, kangaskedot, kalkkivaikutteiset kosteat niityt,

sisävesien hapsiluikkarantaniityt, merenrannikon suolamaalaidut ja lehdesniityt. Lehdesniityt ja suoniityt säilyvät vain suojelualueilla tehtävän hoidon avulla. Kansainväliseksi vastuuluontotyyppiksi nimetyt maankohoamisrannikon merenrantaniityt ovat arvioiduista luontotyypeistä ainoat, joilla hoidettu pinta-ala on merkittävästi kasvanut edellisestä arvioinnista.

Maatalouden muutos avainasemassa

Uhanalaistumisen pohjimmaisena syynä ovat maataloutta ja tiloja ravistelleet tuotantotapojen muutokset. Umpeenkasvu laidunnuksen ja niiton loputtua, pellonraivaus ja metsittäminen sekä rannoilla myös vesirakentaminen, ruoppaukset ja rehevöityminen ovat merkittävimpiä syitä perinnebiotooppien hädänalaiseen tilaan.

Tulevaisuuden uhkista tärkein on kiihtyvä umpeenkasvu, mutta myös rehevöityminen ja etenkin pienillä perinnebiotooppikohteilla rakentaminen vaikuttavat kielteisesti perinneympäristöjen tilaan.

Maatalouden ympäristökorvaus toimii – pientä elpymistä pinta-aloissa näköpiirissä

Perinnebiotooppien säilyminen edellyttää oikeanlaista jatkuvaa hoitoa. Maatalouden ympäristökorvausjärjestelmä ja etenkin arvokkaiden kohteiden korotettu tuki on osoittautunut erinomaiseksi hoidon porkkanaksi. Myös ei-tuotannollinen investointituki on edesauttanut pitkään hoidotta olleiden kohteiden saamista uudelleen hoidon piiriin. Ympäristökorvauksella hoidetaan nykyisin jo noin 30 000 hehtaaria erilaisia niittyjä, hakamaita ja metsälaitumia. Eniten on lisääntynyt hoidettujen merenrantaniittyjen ala.

Perinnebiotooppien ja niiden lajiston uhanalaistumisen pysäyttämiseksi hoidettavaa alaa tarvitaan merkittävästi lisää. Hoidon tulee myös kohdentua tehokkaammin arvokkaimmille kohteille. Laajentamalla maatalouden korvausjärjestelmää saataisiin perinnebiotooppeja hoitavia tahoja lisää. Pienikin kannustin voi olla merkittävä hoidon aloittamiselle.

Talkoilla hoidetaan arvokasta kiurunkannusniittyä, jossa elää uhanalainen pikkuapolloperhonen. Kuva Riku Lumiaro.

Lisäksi tarvitaan laaja-alaista yhteistyötä eri hallinnonaloilla ja järjestöissä niin virkатыönä, talkoilla kuin erilaisina maaseudun kehittämis-, luonnonhoito- ja työllisyshankkeina. Maisemanhoitoyrittäjyyttä on perusteltua edelleen kehittää. Turvaamalla perinnebiotooppien säilyminen varmistamme samalla, että merkittävä osa luontomme monimuotoisuutta, suomalaista kulttuurihistoriaa ja identiteettiä sekä kaunista maalaismaisemaa säilyy.

Lisätietoja

Ylitarkastaja **Leena Lehtomaa**, Varsinais-Suomen ELY-keskus, p. 0295 022 894, etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi